

Informácia o vyhodnotení dostatočnosti poistného v povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla

Február 2024

1. Úvod

Národná banka Slovenska (ďalej aj „NBS“) vykonáva dohľad na diaľku za účelom preverenia dostatočnosti poistného podľa § 8 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o PZP“). Na základe vybraných výkonnostných ukazovateľov dostatočnosti poistného bol v šiestich poisťovniach a pobočkách poisťovní z iného členského štátu (ďalej len „pobočkách“) zavedený rozšírený reporting.

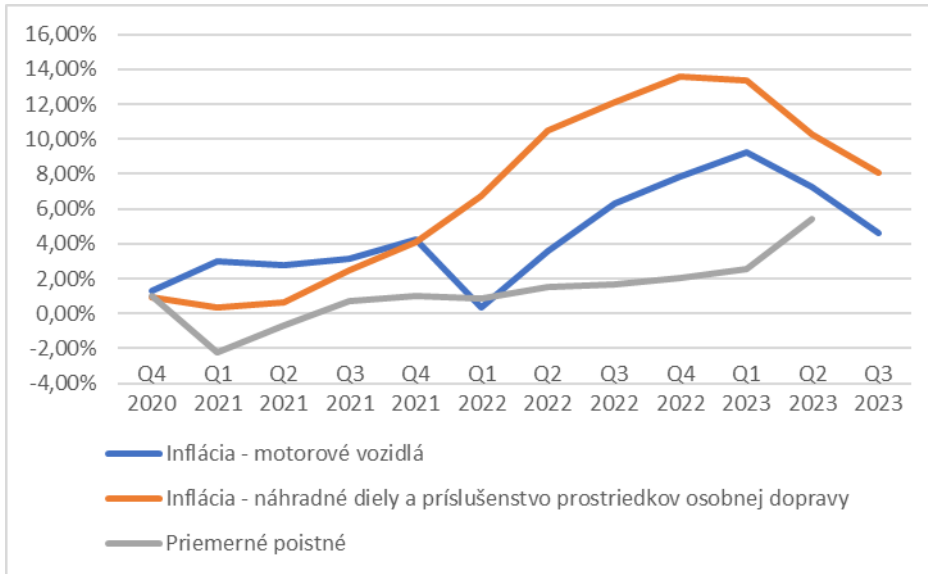
Účelom tejto správy je poskytnúť verejnosti informáciu o stave v povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla (ďalej aj „PZP“) na základe informácií z pravidelne predkladaných výkazov a vyhodnotenie dohľadu na diaľku formou rozšíreného reportingu. Poisťovne a pobočky, ktoré sú zahrnuté v rozšírenom reportingu, predkladajú raz ročne detailný výpočet kombinovaného ukazovateľa brutto podľa *Metodického usmernenia útvarov dohľadu nad finančným trhom Národnej banky Slovenska z 24. apríla 2023 č. 3/2023 k hodnoteniu výšky poistného v povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla* (ďalej len „Metodické usmernenie“).

2. Priemerné poistné v PZP rástlo pomalšie ako inflácia cien motorových vozidiel a náhradných dielov

Roky 2020-2023 boli poznačené viacerými významnými udalosťami (pandémia, vojna na Ukrajine), ktoré ovplyvnili makroekonomický vývoj, hlavne infláciu. V nasledujúcom grafe je vidieť, že ceny motorových vozidiel a ceny náhradných dielov a príslušenstva prostriedkov osobnej dopravy prudko rástli hlavne v roku 2022, avšak rast priemerného poistného v PZP bol oveľa pomalší.

Graf 1

Medziročná zmena priemerného poistného PZP, cien motorových vozidiel a náhradných dielov a príslušenstva prostriedkov osobnej dopravy (%)

Zdroj: Eurostat, NBS a SLASPO

Poznámka: Inflácia je vyjadrená ako medziročná zmena harmonizovaného indexu spotrebiteľských cien

Poistné v PZP v Q3 2023 medziročne vzrástlo o 6,0 %. Zmena počtu zmlúv v poistnom kmeni predstavovala len 0,6 %, čiže priemerné poistné na jednu zmluvu vzrástlo. Stále však zaostáva za rastom inflácie cien motorových vozidiel, rastom cien náhradných dielov, či rastom príspevkov do garančného fondu Slovenskej kancelárie poisťovateľov (ďalej len „SKP“). V havarijnom poistení bol nárast poistného až 11,4 %, čo bol najrýchlejší rast minimálne od zavedenia Solventnosti II.

Pozitívom je, že počet ťažko zranených pri dopravných nehodách kontinuálne klesá (zdroj: SKP), čo spôsobuje aj nízku (neraz zápornú) škodovú infláciu škôd na zdraví v PZP.

3. Rozdiely v sadzbách PZP sú výrazné

NBS zozbieralo údaje o výške sadziieb rovnakého bežne používaného motorového vozidla strednej triedy pre vekovú skupinu 25 a 48 rokov z Bratislavy na základe internetového porovnávača. Prehľad výšky sadziieb je uvedený v Tabuľke 1. Z tabuľky je vidieť, že rozdiely v cenách medzi jednotlivými poisťovňami sú výrazné, v niektorých prípadoch je to až 100%. Nesprávne nastavená cenová politika vedie k antiselekcii, a tým kumulácii rizikovejších klientov v poisťovniach s nižšími sadzbami. Niektoré poisťovne majú nízke ceny pre mladých vodičov.

Tabuľka 1

Porovnanie cien PZP				
rok	2022		2023	
vek vodiča	25	48	25	48
Subjekt 1	217	111	249	114
Subjekt 2	187	120	150	120
Subjekt 3	183	135	183	135
Subjekt 4	256	143	222	143
Subjekt 5	213	167	258	174
Subjekt 6	373	191	333	198
Subjekt 7	390	184	433	202
Subjekt 8	308	199	320	236

Zdroj: Internetový porovnávač

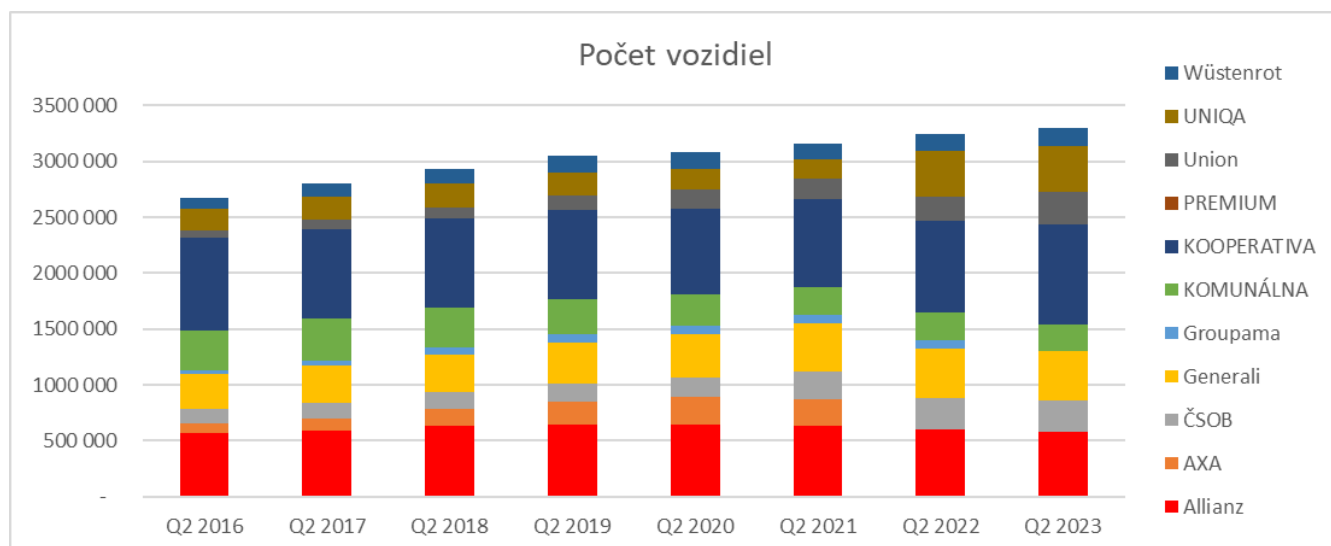
Poznámka: V prípade viacerých ponúknutých sadziieb bola vybraná najnižšia sadzba

4. Rast počtu poistených motorových vozidiel hlavne v poisťovniach s nižšími sadzbami

Prehľad vývoja počtu poistených motorových vozidiel podľa údajov zverejnených Slovenskou kanceláriou poisťovateľov (ďalej len „SKP“) od Q2 2016 do Q2 2023 je uvedený v Grafe 2.

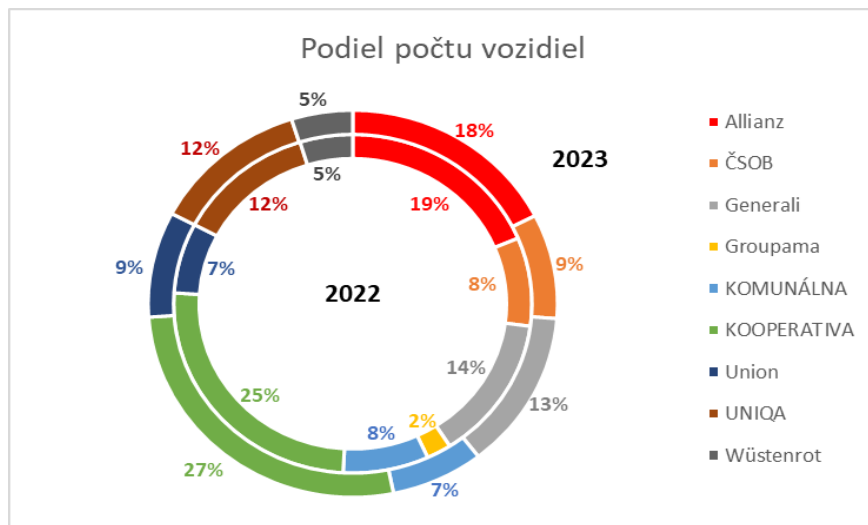
Graf 2

Vývoj počtu poistených motorových vozidiel

Zdroj: SKP

Graf 3
Porovnanie podielu na trhu v Q2 2022 a Q2 2023

Zdroj: SKP

Najvýznamnejším hráčom na trhu v PZP je KOOPERATIVA, nasleduje ju Allianz. Na ďalších pozíciách sú pobočky Generali a UNIQA.

Dostatočnosť poistného posudzuje NBS na základe hodnoty **kombinovaného ukazovateľa**, ktorý sa vypočíta ako pomer medzi *nákladmi poisťovateľa* a *celkových poistných plnení k zaslúženému poistnému*. Pomer medzi nákladmi poisťovateľa a zaslúženým poistným sa nazýva **nákladovosť** a pomer medzi celkovými poistnými plneniami a zaslúženým poistným sa nazýva **škodovosť**.

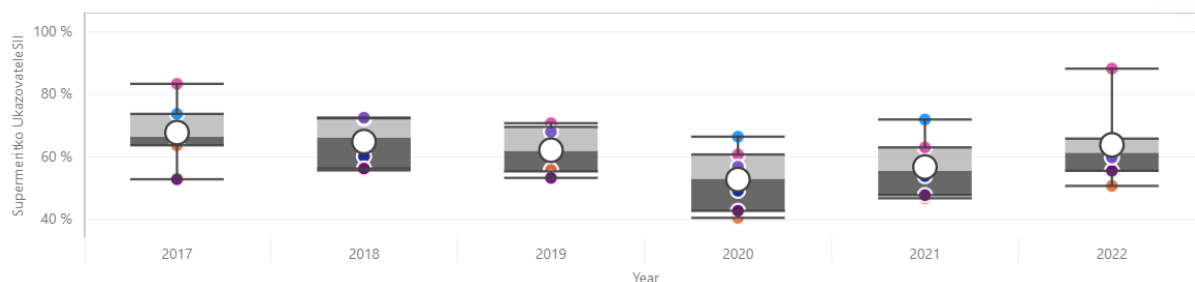
5. Trhové ukazovatele dostatočnosti poistného poisťovní sú stále pod výsledkami najhoršieho roku 2018

Pri posudzovaní dostatočnosti poistného je dôležitý vývoj kombinovaného ukazovateľa, ale aj vývoj jeho jednotlivých zložiek – škodovosti a nákladovosti. V tejto časti sú analyzované údaje len za poisťovne.

V nasledujúcom grafe môžeme vidieť celotrhový vývoj ukazovateľa škodovosti netto (teda s vplyvom zaistenia). Pokles škodovosti netto v rokoch 2020-2021 bol ovplyvnený pandemiou a obmedzením mobility. V roku 2022 môžeme pozorovať nárast škodovosti na predcovidovú úroveň.

Graf 4

Vývoj škodovosti netto od 31.12.2017 do 31.12.2022 za poisťovne

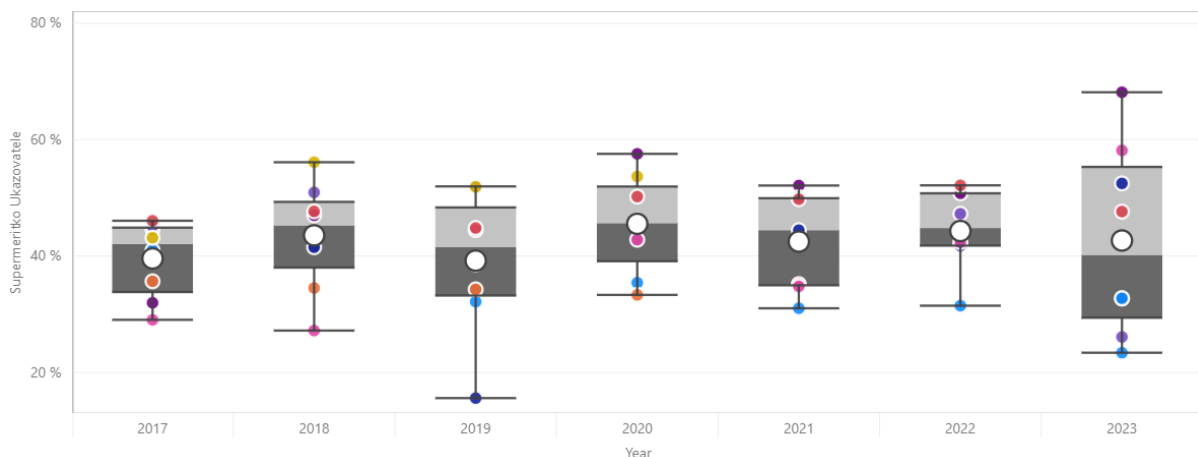

Zdroj: NBS, len poisťovne

Škodovosť v covidovom období v roku 2020 významne poklesla, v roku 2022 sa dostala na predcovidovú úroveň.

Graf 5

Vývoj nákladovosti netto od Q3 2017 do Q3 2023 za poisťovne

Zdroj: NBS, len poisťovne

Vývoj nákladovosti v roku 2023 je ovplyvnený aj prechodom na nový účtovný štandard IFRS 17 a iným prerozdelením nákladov medzi odvetvia činnosti (niektoré poisťovne časť nákladov predtým vykazovaných v PZP vykazujú ako ostatné náklady).

6. Porovnanie PZP a Havarijného poistenia

Komplexnejší pohľad na celé autopoistenie poskytuje porovnanie PZP a Havarijného poistenia.

Tabuľka 2

Vývoj kombinovaného ukazovateľa v PZP a Havarijnom poistení							
Kombinovaný ukazovateľ netto	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
PZP	96,36%	96,27%	104,28%	96,91%	96,25%	97,76%	95,89%
Havarijné	100,06%	97,45%	98,87%	97,36%	85,44%	83,88%	89,12%
Poistenie motorových vozidiel celkom	97,40%	96,93%	101,24%	97,16%	90,19%	89,95%	92,04%

Zdroj: NBS, len poisťovne – pravidelne predkladané výkazy

Z Tabuľky 2 je vidieť, že kombinovaný ukazovateľ v PZP v rokoch 2019-2021 klesal v porovnaní s rokom 2018 (vývoj v rokoch 2020-2021 je ovplyvnený aj situáciou v súvislosti s pandémiou COVID-19, kedy bolo v niektorých mesiacoch obmedzené cestovanie medzi okresmi, boli zatvorené školy a viac sa využívala práca z domu) a hodnota kombinovaného ukazovateľa k 31.12.2021 bola zároveň ovplyvnená aj navýšením záväzku Slovenskej kancelárie poisťovateľov (ďalej aj „SKP“) voči jej členom, k 31.12.2022 kombinovaný ukazovateľ stále udržiava nízku úroveň vďaka vplyvu covidu – ide o long tail biznis, efekt inflácie sa v roku 2022 ešte výrazne neprejavil. NBS bude tento vývoj ďalej sledovať.

Kombinovaný ukazovateľ v havarijnom poistení je pod úrovňou kombinovaného ukazovateľa v PZP, čo nepreukazuje, že by PZP bolo nejakým spôsobom dotované havarijným poistením, kde nie je povinnosť stanoviť poistné dostatočne upravená špeciálnym zákonom.

7. Prijímané opatrenia na dosiahnutie dostatočnosti poistného

Ako súčasť mimoriadneho reportingu poisťovne a pobočky predkladajú NBS informácie o tom, aké opatrenia prijímajú na dosiahnutie dostatočnosti poistného. Môžeme ich rozdeliť do troch oblastí:

- **Governance/systém správy a riadenia:** opatrenia v oblasti systému vnútornej kontroly
- **Sadzby:** úprava sadzieb o infláciu, zvyšovanie sadzieb pre nový biznis aj pre staršie zmluvy, úprava bonus malus systému, prehodnocovanie poistného pre hromadné poistné zmluvy (flotily), detailnejšia segmentácia
- **Rezervovanie a likvidácia:** opatrenia v rezervovaní, zmeny v oblasti likvidácie s dopadom na náklady – obhliadky v servisoch, redukcia počtu obhliadok, antifraudová činnosť

Prijímané opatrenia sú jedným z vplyvov, ktoré by sa mali pozitívne prejavovať na vývoji kombinovaného ukazovateľa.

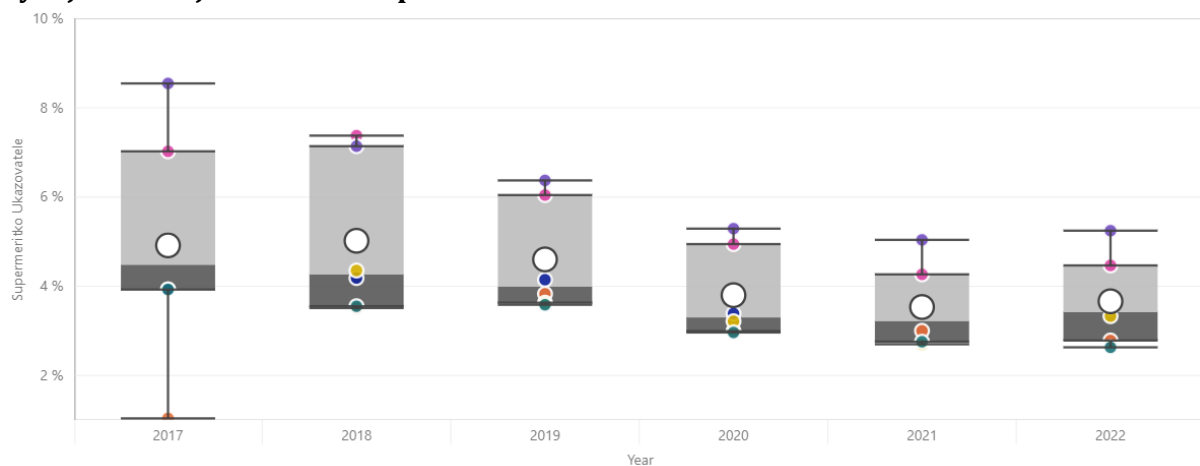
8. Vývoj škodovej frekvencie

Škodová frekvencia sa počíta ako pomer škodových udalostí (vyplatených poistných plnení) k počtu poistených motorových vozidiel.

Vysoká škodová frekvencia v danej poisťovni alebo pobočke poukazuje na to, že má v svojom kmeni rizikovejších vodičov, ktorí častejšie spôsobujú dopravné nehody. Počas pandémie sa v dôsledku zníženia mobility škodová frekvencia na celom trhu (teda v poisťovniach aj v pobočkách) znížila o 15-20% (Zdroj: Správa SKP). Nárast škodovej frekvencie v roku 2022 voči rokom 2020-2021 bol nižší ako očakávaný (cca. 10%), a teda škodová frekvencia zostala (o 5-10%) pod úrovňou pred pandemiou. Vzhľadom k zmierneniu povinnosti hlásiť dopravnú nehodu Polícii SR (od 01.07.2022) pre rok 2023 sa predpokladá len mierny nárast škodovej frekvencie (do 5%).

V nasledujúcom grafe je uvedený vývoj škodovej frekvencie za poisťovne (od pobočiek nemá NBS k dispozícii všetky údaje).

Graf 6
Vývoj škodovej frekvencie za poisťovne

Zdroj: NBS

Škodová frekvencia však nie je jediný údaj, ktorý ovplyvňuje sadzby, dôležitá je aj priemerná výška škody a ďalšie faktory.

Z Grafu 6 je vidieť vplyv covidu a lock-downov na vývoj škodovej frekvencie, ktorá sa v roku 2022 opäť začala zvyšovať. V roku 2023 sa predpokladá ďalší mierny nárast aj z údajov NBS.

9. Vývoj nárokov z nemajetkovej ujmy sa ustálil

Pre poisťovňu resp. pobočku je kľúčové správne určiť výšku poistného vrátane tvorby dostatočných technických rezerv, a preto sa NBS rozhodla zverejniť štatistické údaje týkajúce sa náhrady nemajetkovej ujmy z PZP. Z tabuliek 3 a 4, je vidieť, že vývoj počtu uplatnených nárokov a priemernej výšky nároku sa v rokoch 2021-2022 ustálil.

Tabuľka 3

Výška nároku z nemajetkovej ujmy podľa rokov									
Rok podania žaloby									
Prehľad uplatnených nárokov na náhradu nemajetkovej	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Spolu
Výška žalovaných nárokov v roku podania žaloby	8 609 939	6 329 390	8 314 541	6 271 773	11 733 434	11 355 355	7 268 097	6 898 000	66 780 528
Priemerná výška požadovanej náhrady v roku podania žaloby (na jednu škodovú)	134 530	115 080	115 480	74 664	117 334	111 327	95 633	88 436	105 833
Počet žalovaných nárokov podľa roku podania žaloby	64	55	72	84	100	102	76	78	631
Počet žalobcov, z toho:	141	142	256	236	317	313	220	254	1879
Poškodení/ý	8	13	10	9	16	17	9	4	86
Rodič	38	30	51	52	54	65	39	46	375
Dieťa	46	42	87	91	113	107	95	78	659
Manžel/ka alebo partner/ka	20	21	24	33	34	40	30	28	230
Súrodeneц	19	26	52	34	65	56	27	53	332
Ostatní	10	10	32	17	35	28	20	45	197

Zdroj: NBS

Tabuľka 4

Výška priemerného nároku z nemajetkovej ujmy podľa rokov								
Priemerná výška žalovaných nárokov podľa typu vzťahu	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Poškodení/ý	35 875	33 115	49 400	22 389	54 000	92 206	67 311	28 250
Rodič	107 711	39 967	30 393	27 173	48 088	40 246	35 872	36 033
Dieťa	29 539	51 357	31 158	25 648	25 696	32 570	31 884	31 962
Manžel/ka alebo partner/ka	41 030	73 714	36 620	35 758	34 529	38 413	35 067	41 286
Súrodeneц	93 658	62 154	28 583	22 037	38 615	21 292	26 630	18 349
Ostatní	27 076	27 889	29 138	23 529	47 002	20 071	23 187	14 289

Zdroj: NBS

10. Rozdielne cenové praktiky

Na základe skúseností NBS často dochádza k nespravodlivému postihovaniu „verných klientov“, predovšetkým tých, ktorí patria k zraniteľným skupinám – napr. starší ľudia, ľudia s obmedzeným prístupom k internetu alebo iným zdrojom informácií tým, že dlhoročným klientom sú ponúkané vyššie sadzby ako novým klientom. Týmito praktikami môžu byť najviac postihovaní takí klienti, u ktorých schopnosť prejsť k inému produktu alebo k uzatvoreniu novej zmluvy môžu ovplyvniť rôzne faktory, napríklad nedostatok vedomostí o týchto praktikách, nedostatočný prístup k IT nástrojom alebo nedostatok času na hľadanie a prechod k lacnejšiemu produktu v dôsledku konkrétnej životnej situácie. NBS v tejto súvislosti upriamuje pozornosť na EIOPA dokument Supervisory statement on differential pricing practices in non-life insurance lines of business: (https://www.eiopa.europa.eu/system/files/2023-03/EIOPA-BoS-23-076-Supervisory-Statement-on-differential-pricing-practices_0.pdf).

11. Záver

NBS ako orgán dohľadu vykonáva činnosť tak, aby bolo **poistné v PZP stanovované dostatočne**, aby **pokrývalo cenu za poistené riziko** a aby poisťovne mali **dostatok prostriedkov na výplatu poistných plnení** v prípade škodovej udalosti. Rastúca inflácia v uplynulých dvoch rokoch predstavovala pre poisťovne a pobočky výzvu a nedokázali udržať rast z poistného súčasne s rastom inflácie a stratovosť PZP sa začala prehľbovať.

Vzhľadom na to, že poistníci sú veľmi citliví na zmenu ceny a zároveň je pre poisťovne a pobočky dôležitá primeraná veľkosť poistného kmeňa, je pre toto odvetvie typické konkurenčné prostredie pre cenotvorbu.

Na základe pravidelnej komunikácie s NBS poisťovne a pobočky pokračujú v zavádzaní opatrení v oblasti PZP – hlavne v oblasti cenotvorby – detailnejšej segmentácii klientov (rizikovejší klienti by mali mať sadzby, ktoré dostatočne odzrkadľujú riziko) a zlepšovanie rizikového modelu. Tieto procesy zatiaľ nevedli k dosiahnutiu celotrhovej dostatočnosti poistného. NBS preto bude pokračovať v dohľadových aktivitách pre zabezpečenie udržateľnosti odvetvia na slovenskom poistnom trhu.